

ZAŁĄCZNIK 16: POWIĄZANE ZAANGAŻOWANIE ZAINTERESOWANYCH STRON I OBYWATELI

W kwietniu i maju 2022 r. odbyła się **Konferencja w sprawie przyszłości Europy**. Umożliwiła ona ludziom podzielenie się pomysłami na temat tego, czego oczekują od Unii Europejskiej, a jej wynikiem było opracowanie sprawozdania końcowego składającego się z 49 wniosków. Jeżeli chodzi o marnotrawienie żywności, wniosek nr 1 dotyczy rolnictwa, produkcji żywności, różnorodności biologicznej i ekosystemów oraz zanieczyszczenia i obejmuje stosowanie następującego środka: „Stosowanie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym w rolnictwie i promowanie środków przeciwdziałania marnotrawieniu żywności”.

W temacie „zmiany klimatu i środowiska” wniosek nr 5 dotyczy zrównoważonej konsumpcji, produkcji i zrównoważonych opakowań. Głównym celem tego wniosku jest zbudowanie gospodarki o obiegu zamkniętym przez promowanie zrównoważonych produktów i zrównoważonej produkcji UE oraz bardziej autonomicznych i mniej zależnych materiałów o bardziej zamkniętym obiegu w UE. Z tego powodu wspomniany wniosek obejmuje między innymi następujące środki:

- Bardziej rygorystyczne i zharmonizowane standardy produkcji w UE oraz przejrzysty system etykietowania wszystkich produktów sprzedawanych na rynku UE w odniesieniu do ich zrównoważoności/śladu środowiskowego, a także trwałości, przy użyciu kodu QR i ekooznakowania lub cyfrowego paszportu produktu.
- Dalsze unikanie odpadów przez wyznaczenie celów w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów i ich ponownego użycia oraz ustanowienie norm jakości w odniesieniu do systemów sortowania odpadów.
- Uruchomienie unijnej platformy wiedzy na temat sposobów zapewnienia długoterminowego i zrównoważonego użytkowania oraz sposobów „naprawy” produktów, w tym dostępnych informacji od organizacji konsumenckich.
- Wprowadzenie środków mających na celu przeciwdziałanie wczesnemu lub przedwczesnemu (w tym planowanemu) postarzaniu produktów, zapewnienie dłuższych gwarancji, promowanie prawa do naprawy oraz zapewnienie dostępności kompatybilnych części zamiennych.
- Ustanowienie rynku surowców wtórnych, również przez rozważenie wymogów dotyczących procentowej zawartości materiałów z recyklingu i zachęcanie do mniejszego wykorzystania surowców pierwotnych.
- Szybkie wdrożenie ambitnej strategii na rzecz zrównoważonych wyrobów włókienniczych i ustanowienie mechanizmu, dzięki któremu konsumenci będą świadomi, że produkt spełnia kryteria zrównoważonego rozwoju.
- Podjęcie przez UE działań, które umożliwią konsumentom dłuższe korzystanie z produktów i zachęcać ich do tego.
- Bardziej rygorystyczne standardy produkcji i uczciwe warunki pracy w obrębie produkcji i w całym łańcuchu wartości.

W następstwie Konferencji w sprawie przyszłości Europy Komisja ogłosiła „**nową generację**” **paneli obywatelskich**, które posłużą do konsultacji z losowo wybranymi obywatelami przed niektórymi kluczowymi wnioskami na szczycie europejskim. Jako jeden z trzech pierwszych tematów (wraz ze światami wirtualnymi i mobilnością edukacyjną), którymi mają zająć się obywatele, wybrano marnotrawienie żywności, a wspomniany panel

zwołano na trzy sesje, które odbyły się między grudniem 2022 r. a lutym 2023 r. Chociaż panel obywatelski nie był częścią konsultacji zorganizowanych na potrzeby niniejszej oceny skutków, zalecenia obywateli¹ będą stanowić wsparcie w kontekście prac Komisji związanych z zapobieganiem marnotrawieniu żywności i zalecenia te uwzględniono podczas przygotowywania wniosku ustawodawczego służącego określeniu ogólnounijnych celów w zakresie ograniczenia marnotrawienia żywności. Co ważne, zalecenia obywateli pomogą państwom członkowskim w osiągnięciu unijnych celów w zakresie zwalczania marnotrawienia żywności.

¹ Komisja Europejska, „Europejski panel obywatelski ds. marnowania żywności. Zalecenia końcowe”, luty 2023 r., citizens.ec.europa.eu/system/files/2023-06/COMM-2023-00179-00-00-PL-TRA-00.pdf (europa.eu).

1- Sprawozdanie obywatelskie panelu obywatelskiego Komisji Europejskiej ds. marnowania żywności

W następstwie zaleceń końcowych Konferencji w sprawie przyszłości Europy Komisja zobowiązała się w komunikacie „Od wizji do konkretnych działań” (z 17 czerwca 2022 r.) do umożliwienia obrad paneli obywatelskich w celu uzyskania ich zaleceń na potrzeby formułowania niektórych kluczowych wniosków.

Pierwszy z tej **nowej generacji paneli obywatelskich** zorganizowała między 16 grudnia 2022 r. a 12 lutego 2023 r. Dyrekcja Generalna ds. Zdrowia i Bezpieczeństwa Żywności oraz Dyrekcja Generalna ds. Komunikacji i dotyczył on **ograniczenia marnotrawienia żywności**. Panel ten zwołano w kontekście prac przygotowawczych do proponowanej *zmiany dyrektywy ramowej w sprawie odpadów*², w odniesieniu do której Komisja rozważyła możliwość ustanowienia prawnie wiążących celów w zakresie ograniczenia marnotrawienia żywności, które państwa członkowskie miałyby osiągnąć do 2030 r.

I. Panel

Panel **składał się** ze 147 losowo wybranych obywateli odzwierciedlających różnorodność UE pod względem wieku, płci, sytuacji społeczno-ekonomicznej, wykształcenia i geografii (obywatelstwa i miejsc zamieszkania w mieście lub na wsi). Obywatele spotykali się przez trzy weekendy, aby sformułować zalecenia dotyczące tego, jak zintensyfikować działania mające na celu ograniczenie marnotrawienia żywności w UE.

Pomagali im profesjonalni moderatorzy i koordynatorzy, eksperci Komisji oraz komitet wiedzy, w skład którego wchodziłi eksperci zewnętrzni.

Obrady panelu dotyczyły ogólnego celu przedmiotowego wniosku – przyspieszenia ograniczenia marnotrawstwa żywności w UE – oraz przyszłego wdrożenia odnośnego prawodawstwa UE. Panel obywatelski miał na celu wyrażenie opinii obywateli na temat działań, które powinny zostać podjęte przez państwa członkowskie, podmioty w łańcuchu dostaw żywności, obywateli oraz inne prywatne i publiczne zainteresowane strony w celu zwiększenia starań na rzecz ograniczenia marnotrawienia żywności i osiągnięcia przyszłych celów.

II. Zalecenia

Podczas pracy nad opracowaniem zaleceń obywatele wykazali się **wysokim poziomem zaangażowania**. Podczas pierwszego spotkania panelu obywatele zadali ponad 80 pytań – z których wiele wykraczało poza temat marnotrawienia żywności i odnosiło się do funkcjonowania systemów żywnościowych w bardziej ogólnym ujęciu – na które odpowiadali eksperci. Obywatele chcieli **wzmocnić swój głos i udział w polityce żywnościowej UE**, a także wezwali do ustanowienia lokalnych i krajowych forów zaangażowania obywatelskiego. Byli zainteresowani kolejnymi krokami i sposobami kontynuowania pracy nad tematem marnotrawienia żywności, a niektórzy sugerowali większe zaangażowanie obywateli w badania UE nad marnotrawieniem żywności lub reprezentowanie obywateli podczas omawiania wniosku ustawodawczego w Parlamencie Europejskim. Obywatele ci wyrazili również chęć nadania **panelowi obywatelskiemu większej widoczności i zasięgu**

² Proponowana zmiana dyrektywy ramowej w sprawie odpadów obejmuje zarówno odpady żywnościowe, jak i tekstylne.

oraz zaakceptowali rolę **ambasadorów zapobiegania marnotrawieniu żywności** oraz promotorów zmian w ramach swoich sieci.

W 23 zaleceniach powyższego panelu – wymienionych w załączniku – przyjęto **szeroko zakrojone podejście do systemów żywnościowych** z myślą o zaangażowaniu wszystkich podmiotów oraz wzmocnieniu współpracy w całym łańcuchu dostaw żywności. To **kompleksowe podejście** znajduje również odzwierciedlenie w trzech tematach poruszanych w zaleceniach obywatelskich: 1) Współpraca w łańcuchu wartości żywności: „od pola do stołu”; 2) Inicjatywy na rzecz przedsiębiorstw spożywczych oraz 3) Wspieranie zmiany zachowań konsumentów.

W zaleceniach obywateli powiązано ograniczenie marnotrawienia żywności z **uczciwym, sprawiedliwym łańcuchem dostaw żywności, który zapewnia solidarność** (np. wspieranie lokalnych producentów i przeciwdziałanie nieuczciwym praktykom handlowym, które mogą prowadzić do marnotrawienia żywności, takim jak anulowanie zamówień w ostatniej chwili). W świetle rosnących wyzwań związanych z bezpieczeństwem żywnościowym zalecono mechanizmy ułatwiające redystrybucję nadwyżek żywności wśród potrzebujących (np. sieci i rozwiązania cyfrowe łączące darczyńców z branży spożywczej z bankami żywności i organizacjami charytatywnymi) oraz wezwano do rozszerzenia definicji marnotrawienia żywności o niezebraną żywność i zachęcono do jej zbierania.

Wspomniane zalecenia potwierdzają potrzebę **podejścia opartego na dowodach**, aby kierować skutecznym zapobieganiem marnotrawieniu żywności przez wszystkie podmioty, i w zaleceniach tych podkreślono znaczenie monitorowania. Uznano również potrzebę ustanowienia przez UE **nadrzędnego celu** ograniczenia marnotrawienia żywności, przy czym państwa członkowskie powinny poczynić kroki w celu zapewnienia, by cel ten został osiągnięty. **Rola edukacji** w zakresie żywienia, a w szczególności marnotrawienia żywności, jest znacząca i spotkała się z najwyższym stopniem poparcia ze strony obywateli. Obywatele wzywają do włączenia edukacji w zakresie żywienia do programów szkolnych, aby pomóc w zrozumieniu i docenieniu wartości żywności od najmłodszych lat.

III. Co dalej?

Niektóre zalecenia odzwierciedlają **bieżące działania** Komisji Europejskiej z udziałem państw członkowskich i zainteresowanych stron w celu zwalczania marnotrawienia żywności w całej UE, co potwierdza i popiera potrzebę działań na szczeblu UE w tym obszarze. Przykładowo obywatele zalecają **udostępnianie danych i najlepszych praktyk** w zakresie zapobiegania marnotrawieniu żywności wśród odpowiednich zainteresowanych stron – co jest kluczową częścią mandatu [Unijnej Platformy ds. Strat i Marnotrawienia Żywności](#), ustanowionej w 2016 r. W [unijnym kodeksie postępowania w zakresie odpowiedzialnego prowadzenia działalności spożywczej i praktyk handlowych](#), przyjętym przez zainteresowane strony w 2021 r., zachęcono **przedsiębiorstwa spożywcze do podejmowania konkretnych zobowiązań**. Wytyczne UE mające na celu ułatwienie [darowizny żywności](#)³ [mogą stanowić wsparcie na rzecz wdrażanie zharmonizowanych podejść przez państwa członkowskie zgodnie z sugestiami obywateli Unii](#).

Obywatele domagają się również działań mających na celu pomoc konsumentom w zapobieganiu marnotrawieniu żywności, w tym zarówno krajowych, jak i ogólnounijnych kampanii informujących o związanych z tym korzyściach gospodarczych i korzyściach dla

³ Dz.U. C 361 z 25.10.2017, s. 1.

środowiska oraz angażujących podmioty prowadzące przedsiębiorstwa spożywcze. Jako konsumenci, obywatele chcą wsparcia w podejmowaniu własnych świadomych decyzji dotyczących sposobu konsumpcji i wykorzystania żywności w odniesieniu do terminów przydatności do spożycia oraz dat minimalnej trwałości. Rozwiązanie problemu marnotrawienia żywności przez konsumentów jest ważną częścią prac Komisji i – zgodnie z oczekiwaniami obywateli – będzie nadal kluczowym obszarem działań. Zasadniczym przykładem tego jest [Europejskie forum ds. marnotrawienia żywności \(European Consumer Food Waste Forum\)](#)⁴, które pracuje nad znalezieniem rozwiązań i opracowaniem narzędzi pomagających ograniczyć marnotrawienie żywności przez konsumentów.

W zaleceniach obywateli wskazano również **punkty do dalszego rozważenia**, takie jak wdrożenie środków w celu zakazania niszczenia nadwyżek bezpiecznej żywności. Chociaż zasadę tę odzwierciedlono już w hierarchii postępowania z odpadami (zapisanej w europejskim prawodawstwie dotyczącym odpadów⁵), można by dalej uwzględnić ją w pracach Komisji nad ustanowieniem zrównoważonych systemów żywnościowych w celu zapewnienia, aby więcej wyprodukowanej żywności wykorzystano do spożycia przez ludzi. Innym obszarem dalszych prac, podkreślonym we wspomnianych zaleceniach, są badania nad innowacyjnymi i zrównoważonymi opakowaniami. Co więcej, w zaleceniach tych **ujawniono również pewne obszary możliwych przyszłych działań** Komisji, państw członkowskich i innych podmiotów, takie jak potrzeba udoskonalenia działań informacyjnych i zaangażowania obywateli w całej UE. Wielu obywateli – zanim zaangażowano ich w panele – nie zdawało sobie sprawy ze skali marnotrawienia żywności i związanych z tym negatywnych skutków ani z trwających prac mających na celu ograniczenie marnotrawienia żywności oraz zapobieganie mu prowadzonych w ich państwach członkowskich, na przykład w kontekście Międzynarodowego Dnia Walki z Marnowaniem Żywności. Komisja będzie kontynuować współpracę z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami w celu dalszego budowania świadomości i wspierania zmiany zachowań w zakresie marnotrawienia żywności.

W odniesieniu do kształtowania polityki Komisji Europejskiej **wyniki panelu obywatelskiego będą stanowić wsparcie w kontekście nadrzędnych prac Komisji w zakresie marnotrawienia żywności oraz posłużą jako wytyczne pomagające państwom członkowskim w osiągnięciu przyszłych celów**. Zalecenia te stanowią uzupełnienie oceny skutków i konsultacji publicznych przeprowadzonych przez Komisję w celu wsparcia ustanowienia prawnie wiążących celów w zakresie ograniczenia marnotrawienia żywności i podczas przygotowywania tej inicjatywy uwzględniono te zalecenia. Ponadto zalecenia obywateli zostaną udostępnione Unijnej Platformie ds. Strat i Marnotrawienia Żywności i omówione z nią. Platforma ta zrzesza państwa członkowskie i zainteresowane strony, tak aby mogły one uwzględnić powyższe zalecenia w programach zapobiegania marnotrawieniu żywności. Obywatele będą informowani o najistotniejszych wydarzeniach w UE w zakresie zapobiegania marnotrawieniu żywności, takich jak przyjęcie wspomnianego wniosku ustawodawczego.

⁴ Komisja Europejska, projekt UE: [Europejskie forum ds. marnotrawienia żywności](#), październik 2021 r. – lipiec 2023 r.

⁵ Dz.U. L 150 z 14.6.2018, s. 109.

„Wspaniale było współpracować z ludźmi z całej UE i zobaczyć, że zdecydowana większość przejawia zainteresowanie i stara się znaleźć właściwy sposób na poprawę sytuacji w zakresie marnotrawienia żywności”.

Lucie, lat 40, Czechy

ZALECENIA KOŃCOWE EUROPEJSKIEGO PANELU OBYWATELSKIEGO DS. MARNOWANIA ŻYWNOŚCI

Nr	Tytuł zalecenia	Jestem za	Przeciw	Wstrzymano się od głosu
1	Im bliższy rolnik, tym szczęśliwszy konsument: mniej odpadów, większa zrównoważoność	120	15	5
2	Smaki domu: publiczne i prywatne wsparcie dla lokalnego rolnictwa w celu ograniczenia marnotrawienia żywności	119	9	12
3	Dziel się, nie marnuj!	93	31	16
4	Wymiana danych i najlepszych praktyk w całej Europie	97	27	16
5	Gromadzenie danych w całym łańcuchu dostaw żywności	101	28	11
6	Głosy obywateli mają znaczenie: udział obywateli w europejskiej polityce żywnościowej	91	37	12
7	Świeżo zebrane: wartość żywności sezonowej	103	26	11
8	Ogólnounijna sieć wymiany żywności	84	41	14
9	Planowane zakupy i redystrybucja	85	38	16
10	Restauracje opowiadają się za „korzystaniem bez marnowania”	113	17	9
11	Wszystkie odpady mają wagę	73	48	18
12	Obowiązkowy system sprawozdawczości w zakresie przejrzystości połączony z karami i nagrodami	68	56	15
13	Ogólnounijne przepisy dotyczące niszczenia niesprzedanych produktów spożywczych – podejście oparte na wzajemnym uczeniu się we wszystkich państwach członkowskich	109	20	10
14	Przejrzystość w zakresie marnotrawienia żywności służąca widoczności i działaniom	102	22	15
15	Innowacje w zakresie pakowania i stosowania opakowań, kiedy są one potrzebne	116	18	5
16	Rozszerzenie definicji marnotrawienia żywności w celu oszczędzania niezebranej żywności	110	19	10
17	Zachęcanie dorosłych do priorytetowego podejmowania działań w zakresie marnotrawienia żywności	113	20	6
18	Świadomość żywieniowa i zrównowagowana żywność w szkołach podstawowych i średnich	123	9	7
19	Promowanie i wspieranie aplikacji i platform wymiany żywności łączących konsumentów	97	25	17
20	Oszczędzanie żywności, oszczędzanie pieniędzy: europejska kampania przeciwko marnotrawieniu żywności we współpracy ze sprzedawcami detalicznymi żywności podczas czterech weekendów w roku	98	31	10
21	„Stop marnotrawieniu żywności”: tydzień wiedzy o marnotrawieniu żywności w szkole	116	16	7
22	Uświadomienie konsumentom, jaki jest ich wpływ na marnotrawienie żywności, oraz nauczenie ich niezależności w tym zakresie i zrozumienia, w jaki sposób przetwarzać, konserwować i ponownie wykorzystywać produkty przed upływem ich terminu ważności i po tym terminie. („data przydatności do spożycia” jest datą bezpieczeństwa, po której produkt nie powinien być spożywany; „najlepiej spożyć przed” oznacza datę, do której produkt zachowuje optymalną jakość)	108	26	5

23	Wprowadzenie znormalizowanych praktyk na poziomie detalicznym w zakresie promowania wśród konsumentów produktów z kończącą się datą ważności.	109	18	12
----	---	-----	----	----

Zalecenia (pełny tekst) sformułowane przez uczestników panelu obywatelskiego Komisji Europejskiej ds. marnowania żywności

BŁOK TEMATYCZNY I – „WSPÓŁPRACA W ŁAŃCUCHU WARTOŚCI ŻYWNOSTI: „OD POŁA DO STOŁU”

ZALECENIE 1

Im bliższy rolnik, tym szczęśliwszy konsument: mniej odpadów, większa zrównoważoność

Zalecamy, aby UE kontynuowała prace nad politykami i inicjatywami wspierającymi drobnych producentów w ich stosunkach handlowych z detalistami i supermarketami. Dużi detaliści/przetwórcy mają wyraźną przewagę w tej relacji i nierzadko w handlu działają na swoją korzyść, co niekiedy prowadzi do marnowania żywności.

Następujące trzy kwestie wymagają szczególnej uwagi:

- 1) UE i jej państwa członkowskie powinny zachęcać detalistów i supermarkety do zaopatrywania się każdorazowo u producentów zlokalizowanych jak najbliżej. Powinny ponadto przeanalizować i opracować zachęty motywujące detalistów do przestrzegania tych zaleceń;
- 2) UE musi monitorować i kontrolować zakaz odwoływania zamówień w ostatniej chwili od 2019 r. i być gotowa do podejmowania interwencji, jeśli nie będzie on przestrzegany;
- 3) UE musi kontynuować prace nad polityką dotyczącą brzydkich/niekształtnych warzyw i owoców i dalej badać konsekwencje związane z marnowaniem żywności, gdy takie produkty są odrzucane.

Uzasadnienie

Wspieranie drobnych producentów i ich sprzedaży w bliskim sąsiedztwie ma duży potencjał w zakresie ograniczania marnotrawienia żywności na wiele sposobów, zarówno w całym łańcuchu wartości, jak i w gospodarstwach domowych:

- Marnotrawienie żywności jest prawdopodobne, gdy transport żywności trwa długo, a supermarkety starają się być efektywne kosztowo poprzez zwiększanie ilości.
- Lokalni producenci mogą lepiej dostosowywać się do zmian zapotrzebowania i szybciej reagować na te zmiany, co może przyczynić się do ograniczenia

marnotrawienia.

- Żywność od pobliskich producentów jest często wyższej jakości i ma dłuższą trwałość, a to z kolei może przekładać się na zmniejszenie ilości odpadów żywnościowych w gospodarstwach domowych.
- Można uniknąć wyrzucania żywności z powodu jej niewłaściwego kształtu.
- Można uniknąć marnotrawienia żywności z powodu odwoływania zamówień w ostatniej chwili, jeśli wprowadzone zostaną bardziej kompleksowe przepisy i ramy wspierające drobnych producentów.

Uwagi dodatkowe

Pozytywny wpływ na bezpieczeństwo żywnościowe i zdrowie.

Zwrócenie uwagi na znaczenie powiązania tego zalecenia z innymi inicjatywami dotyczącymi zachowań konsumentów, świadomości społecznej i edukacji w celu wzmocnienia współpracy między zainteresowanymi stronami i zwiększenia ogólnego zrozumienia kwestii marnotrawienia żywności i jej związku z lokalną produkcją żywności.

Wyzwania:

- kompromis z unijnymi zasadami dotyczącymi wolnego handlu i wolnego rynku, w związku z czym zalecenie to może budzić sprzeciw dużych korporacji/sprzedawców detalicznych i grup lobbystów;
- ważne jest, aby rozważyć i omówić znaczenie sformułowań „lokalny” i „krótki łańcuch dostaw” podczas dalszych prac nad tym zaleceniem, ponieważ nie istnieją wspólne definicje w tym zakresie na poziomie UE;
- sezonowość produktów i popyt konsumentów mogą stanowić wyzwanie dla potencjalnie ograniczonych dostaw ze względu na skupienie się na produktach z krótkiego łańcucha dostaw żywności.

ZALECENIE 2

Smaki domu: publiczne i prywatne wsparcie dla lokalnego rolnictwa w celu ograniczenia marnotrawienia żywności

Zalecamy, aby władze lokalne i regionalne wspierały lokalnych rolników za pomocą praktycznych rozwiązań i inicjatyw mających na celu ograniczenie marnotrawienia żywności. Celem jest zachęcenie zainteresowanych stron do ściślejszej współpracy na rzecz realizacji tych inicjatyw, a tym samym stworzenia zrównoważonego systemu żywnościowego, który przyniesie korzyści zarówno rolnikom, jak i konsumentom.

Sugerujemy, aby władze lokalne uruchomiły kilka inicjatyw:

- 1) ulgi podatkowe i dotacje dla drobnych rolników;
- 2) wspieranie lokalnych rolników w znajdowaniu nowych rynków, na których mogą być chronieni przed nieuczciwymi relacjami władzy z detalistami, na przykład poprzez wyznaczanie przestrzeni publicznych na potrzeby prowadzenia sprzedaży;
- 3) wspieranie włączających procesów i inicjatyw z udziałem zainteresowanych stron łańcucha wartości w zakresie pracy z odpadami żywnościowymi, na przykład poprzez

promowanie korzystania z „aplikacji wspierających walkę z marnotrawieniem żywności” w miastach;

4) wspieranie stowarzyszeń i innych podmiotów, które wspierają lokalnych rolników w kwestiach związanych z marnotrawieniem żywności, takich jak banki żywności.

Uzasadnienie

Wspieranie drobnych producentów i ich sprzedaży w bliskim sąsiedztwie ma duży potencjał w zakresie ograniczania marnotrawienia żywności na wiele sposobów, zarówno w całym łańcuchu wartości, jak i w gospodarstwach domowych:

- marnotrawienie żywności jest prawdopodobne, gdy transport żywności trwa długo, a supermarkety starają się być efektywne kosztowo poprzez zwiększanie ilości.
- Lokalni producenci mogą szybciej reagować na zmiany zapotrzebowania i lepiej dostosowywać się do tych zmian, co może przyczynić się do ograniczenia marnotrawienia.
- Żywność od lokalnych producentów jest często wyższej jakości i ma dłuższą trwałość, co oznacza, że skrócenie łańcucha wartości przyczyniłoby się do zmniejszenia marnotrawstwa na poziomie zarówno transportu, jak i gospodarstw domowych.

Uwagi dodatkowe

- Zwrócenie uwagi na znaczenie powiązania tego zalecenia z innymi inicjatywami dotyczącymi zachowań konsumentów, świadomości społecznej i edukacji w celu wzmocnienia współpracy między zainteresowanymi stronami i zwiększenia ogólnego zrozumienia kwestii marnotrawienia żywności i jej związku z lokalną produkcją żywności.

Główne wyzwania

- Szeroki zakres i wysoki stopień złożoności zalecenia. Przeanalizowanie i wdrożenie wielu z sugerowanych inicjatyw zajmie trochę czasu i wymaga skutecznych systemów monitorowania.
- Kompromis z unijnymi zasadami dotyczącymi wolnego handlu i wolnego rynku, który może stanowić wyzwanie na drodze do realizacji inicjatywy i jej zaakceptowania przez różne zainteresowane strony.

ZALECENIE 3

Dziel się, nie marnuj!

Zalecamy, aby banki żywności i ogólnie podmioty zajmujące się redystrybucją żywności były wspierane finansowo na podstawowym poziomie przez rządy za pośrednictwem ogólnoeuropejskiego programu strukturalnego, a nie działały głównie w oparciu o prywatne darowizny (ale nie były finansowane w 100%, aby nie przekształciły się w przedsiębiorstwa). Zalecamy również stworzenie platformy łączącej różne istniejące aplikacje, które łączą sprzedawców detalicznych z bankami żywności. Taka platforma powinna być przyjazna dla użytkownika, efektywna i zarządzana centralnie. Zalecamy ponadto, aby żywność redystrybuowana (przekazywana jako darowizna lub sprzedawana po niższej cenie) od sprzedawców detalicznych do banków żywności była przekazywana w odpowiednim czasie i w dobrym stanie, najlepiej 3–5 dni przed upływem terminu przydatności do spożycia (a nie zgodnie z obecnymi wytycznymi 48 godzin). Zachętą do tego mogłyby być ulgi podatkowe dla sprzedawców detalicznych, które miałyby wraz ze zbliżaniem się terminu redystrybucji do daty ważności produktów. Aby kwalifikować się do otrzymania takiej ulgi, sprzedawcy musieliby przekazywać określoną minimalną ilość żywności.

Uzasadnienie

Ponieważ w obecnym systemie nie da się całkowicie uniknąć odpadów żywnościowych, powinniśmy przynajmniej starać się ratować żywność, która jest marnotrawiona. W tym kontekście należy wykorzystać wszystkie już dostępne narzędzia (banki żywności, aplikacje, odpowiednie stowarzyszenia, inicjatywy itp.).

Uwagi dodatkowe

Wyzwaniem jest zwiększenie zdolności banków żywności bez przekształcania ich w przedsiębiorstwa (ponieważ chodzi raczej o eliminowanie odpadów żywnościowych na wyższych szczeblach sektora spożywczego).

ZALECENIE 4

Wymiana danych i najlepszych praktyk w całej Europie

Zalecamy, aby rządy w każdym kraju prowadziły wymianę danych i najlepszych praktyk w zakresie działań ukierunkowanych na wszystkie etapy łańcucha marnotrawienia żywności, od producentów po konsumentów, w ramach platformy Komisji Europejskiej ds. marnotrawienia żywności ([Unijna Platforma ds. Strat i Marnotrawienia Żywności](#)). Informacje te będą następnie przetwarzane i analizowane przez specjalny komitet złożony z naukowców z UE, którzy będą pracować nad promowaniem i udostępnianiem dobrych praktyk. Dane dotyczące dobrych praktyk powinny być podzielone na kategorie według rodzajów produkcji i rodzajów konsumpcji. Ponadto celem tej inicjatywy jest wspieranie sieci miast/regionów, które uzyskują dostęp do tych danych i stosują sprawdzone przez siebie praktyki, w oparciu o podobne wzorce konsumpcji i produkcji. Sieć zostanie utworzona, aby te miasta/regiony mogły uczyć się od siebie nawzajem w oparciu o podobne wzorce. W tym celu można by wykorzystać koncepcję „miast partnerskich”: miasta borykające się z podobnymi problemami związanymi z marnotrawieniem żywności będą współpracować w celu ich rozwiązania.

Uzasadnienie

Wymiana najlepszych praktyk mogłaby być bardziej efektywna i spójna. Ponadto wykorzystano by zarówno Unijną Platformę ds. Strat i Marnotrawienia Żywności, jak i koncepcje Eurocities i „miast partnerskich”. Inicjatywa ta ma na celu zwiększenie współpracy miast i regionów w całej Europie.

Uwagi dodatkowe**ZALECENIE 5****Gromadzenie danych w całym łańcuchu dostaw żywności**

Zalecamy, aby dane na temat tego, kto, jak, gdzie, dlaczego i kiedy marnuje żywność w całym łańcuchu dostaw żywności, były gromadzone przez organ UE lub inne agencje lub instytucje badawcze. Może się to odbywać w następujący sposób:

- 1) zbieranie informacji na temat indywidualnych zachowań konsumentów za pomocą aplikacji;
- 2) bezpośrednie gromadzenie danych w ramach badania Eurobarometr;
- 3) ankiety wysyłane do szkół i innych organizacji edukacyjnych. Mogłyby być przeprowadzane przed przeprowadzeniem interwencji w szkole ukierunkowanej na marnowanie żywności lub po takiej interwencji;
- 4) wykorzystanie panelu obywatelskiego jako reprezentatywnej grupy do celów badawczych;
- 5) badanie obserwacyjne zachowań konsumentów może być badaniem interwencyjnym. Przykładem mogą być panele konsumenckie organizowane w BE/NL;
- 6) wykorzystanie naukowo potwierdzonych wskaźników pochodzących z wyższych uczelni;
- 7) badania obserwacyjne – w szczególności badanie rzeczywistych ilości odpadów

żywnościowych na podstawie istniejących procesów gospodarowania odpadami w miastach i gminach;

8) zbieranie i porównywanie faktur z transakcji między supermarketami a rolnikami;

9) standaryzacja formularzy do zgłaszania odpadów.

Uzasadnienie

Zalecamy to, ponieważ wiedza na temat tego, gdzie, kiedy i dlaczego marnowana jest żywność, pozwala prowadzić bardziej ukierunkowane kampanie uświadamiające i zapewnia szczegółowe informacje na temat tego, w jakich obszarach wpływ na ograniczenie marnotrawienia żywności może być największy. Grupa uważa, że dzięki gromadzeniu dokładniejszych danych na temat tego, w których częściach łańcucha żywnościowego marnowana jest żywność, możliwe będzie skuteczniejsze rozwiązywanie problemów związanych z odpadami żywnościowymi. Obecna wspólna metoda gromadzenia danych UE na temat odpadów żywnościowych (określona w decyzji delegowanej Komisji (UE) 2019/1597) opiera się na pomiarze ilości odpadów, podczas gdy celem przedmiotowej propozycji jest gromadzenie bardziej szczegółowych danych na temat tego, kto, kiedy i gdzie marnuje żywność. Zaproponowane dodatkowe projekty/inicjatywy w zakresie gromadzenia danych mogłyby zostać wykorzystane jako uzupełnienie danych ilościowych gromadzonych w ramach nowych rocznych sprawozdań składanych przez państwa członkowskie. Dostarczyłyby one bardziej szczegółowych danych na temat tego „jaka żywność jest marnotrawiona, w jaki sposób, w jakich okolicznościach i gdzie”.

Uwagi dodatkowe

Uwagi dotyczące danych, które powinny być gromadzone: należy gromadzić dane na temat tego „jaka żywność jest marnotrawiona, w jaki sposób, w jakich okolicznościach i gdzie”. **„Jaka żywność jest marnotrawiona i w jakich okolicznościach?”:** jaka żywność jest marnotrawiona i w jakich okolicznościach? Co dokładnie ludzie wyrzucają – ile gramów zostaje na talerzu? Dane dotyczące tego, ile się kupuje, a ile wyrzuca. **„W jaki sposób?”:** w jaki sposób marnuje się żywność – czy jest ona wyrzucana? Czy produkty są gotowane zbyt późno/są zepsute/ przeterminowane? Czy kupujemy za dużo? Można również uwzględnić różnice kulturowe. **„Kto?”:** kto w łańcuchu dostaw marnuje żywność – dystrybutorzy, konsumenci itp.? Czy na poziomie konsumenta istnieje podział, którzy konsumenci marnują najwięcej żywności – czy może to być związane z wiekiem lub krajem zamieszkania? (Uwaga: czy konsumenci będą chcieli podać te dane?)

W odniesieniu do pkt 5: organizacją, która stanowi inspirację w zakresie danych, jest Growth for Knowledge/GFK.

Grupa uważa, że poszanowanie prywatności i danych osobowych Europejczyków jest bardzo ważne. Należy to uwzględnić przy wszelkich badaniach prowadzonych w oparciu o przedstawione zalecenie.

ZALECENIE 6

Głosy obywateli mają znaczenie: udział obywateli w europejskiej polityce żywnościowej

W oparciu o wyniki Konferencji w sprawie przyszłości Europy i obecnego Europejskiego panelu obywatelskiego ds. marnowania żywności zaleca się ustanowienie lokalnych i krajowych forów zaangażowania obywatelskiego. Zadaniem tych forów byłoby śledzenie i monitorowanie krajowych strategii wdrażania dyrektyw UE w sprawie ograniczenia marnotrawienia żywności z perspektywy obywateli oraz oferowanie porad w tym zakresie. Zalecamy również, aby w ramach Unijnej Platformy ds. Strat i Marnotrawienia Żywności uwzględniono udział i zaangażowanie obywateli, co umożliwiłoby koordynację współpracy między forami zaangażowania. Na poziomie krajowym i unijnym fora te powinny stanowić platformę wymiany informacji i wzajemnego uczenia się między obywatelami/konsumentami, zainteresowanymi stronami i decydentami.

Uzasadnienie

Powyższe zalecenie przedstawiono, ponieważ ważne jest, aby dać głos obywatelom, zapewnić sprawiedliwy i przejrzysty proces oraz umożliwić obywatelom i decydentom koordynację działań i wzajemne uczenie się. Obywatele są ekspertami w dziedzinie własnego życia, a ich perspektywa musi być uwzględniana na szczeblu lokalnym, krajowym i unijnym.

Uwagi dodatkowe

ZALECENIE 7

Świeżo zebrane: wartość żywności sezonowej

Zalecamy zmianę nawyków konsumenckich poprzez informowanie konsumentów o wartości żywności sezonowej. Służyć temu powinny wyraźne oznaczenia w sklepach, które pozwolą konsumentom jednoznacznie zidentyfikować produkty sezonowe. Informacje o żywności sezonowej powinny być również przekazywane szerokiemu gronu odbiorców za pomocą publicznych kampanii informacyjnych. Informowanie konsumentów za pośrednictwem oznaczeń na półkach i kampanii może zachęcić producentów do uprawy produktów sezonowych. Zalecamy ponadto opracowywanie lepszych danych na temat najskuteczniejszych metod zachęcania do produkcji produktów sezonowych i ograniczania importu niesezonowych produktów spożywczych niskiej jakości.

Uzasadnienie

Zalecamy to, ponieważ żywność niesezonowa jest często importowana lub ma gorszą jakość niż żywność sezonowa. Wyższa jakość żywności może mieć wpływ na zachowania konsumentów, ponieważ zwykle bardziej cenią sobie oni żywność wyższej jakości, a co za tym idzie, marnują jej mniej.

Uwagi dodatkowe**BLOK TEMATYCZNY II – „INICJATYWY NA RZECZ PRZEDSIĘBIORSTW SPOŻYWCZYCH”****ZALECENIE 8****Ogólnounijnna sieć wymiany żywności**

Zalecamy, aby najwięksi dystrybutorzy byli bezpośrednio połączeni za pośrednictwem rejestru na ogólnounijnej stronie internetowej, która umożliwia wymianę żywności o zbliżającym się terminie przydatności do spożycia lub nadwyżek żywności. Celem tej strony internetowej byłoby zapobieganie marnotrawieniu żywności dzięki umożliwieniu komunikacji między poszczególnymi poziomami (zob. poniżej) a kolejnymi jednostkami sektorowymi w łańcuchu dostaw. Przedsiębiorstwa mogłyby zarejestrować się na tej stronie i za jej pośrednictwem oferować lub kupować nadwyżki żywności po niższej cenie. Istniałyby trzy poziomy:

1. poziom pierwszy obejmowałby producentów, rolników i dystrybutorów;
2. poziom drugi obejmowałby supermarkety, banki żywności i kuchnie społeczne;
3. poziom trzeci obejmowałby konsumentów i gospodarstwa domowe.

Uzasadnienie

Obywatele nie przedstawili uzasadnienia.

Uwagi dodatkowe**ZALECENIE 9****Planowane zakupy i redystrybucja**

Zalecamy opracowanie ram prawnych harmonizujących przepisy państw członkowskich dotyczące praktyk stosowanych w całym łańcuchu dostaw w zakresie redystrybucji nadwyżek żywności i żywności o zbliżającym się terminie przydatności do spożycia, z uwzględnieniem przepisów w zakresie bezpieczeństwa i prognozowania danych. Zakupy powinny być dostosowywane do rodzaju sprzedawanych produktów. Do sprzedaży po niższej cenie lub przekazywania darowizn można by zachęcać supermarkety i dostawców poprzez oferowanie im korzyści (np. w postaci ulg

podatkowych).
Uzasadnienie Obywatele nie przedstawili uzasadnienia.
Uwagi dodatkowe

ZALECENIE 10

Restauracje opowiadają się za „korzystaniem bez marnowania”

Zalecamy, aby instytucje europejskie przyjęły przedstawiony poniżej plan mający na celu ograniczenie marnotrawienia żywności w restauracjach. Po spełnieniu określonych kryteriów jakości (takich jak te przedstawione poniżej i kilku innych) wszystkie rodzaje restauracji powinny mieć prawo do eksponowania odpowiedniego logo (które jest zharmonizowane w całej UE). Logo informowałoby o możliwości zabrania resztek do domu, a kelnerzy powinni zapewniać opakowania, aby klienci mogli zabierać resztki do domu. Restauracje, które wdrożą plan dotyczący logo, mogłyby umieścić w swoich menu dodatkową informację o możliwości zabrania resztek do domu. Niewykorzystane pozostałości przygotowywanych dań powinny być oferowane pracownikom. Pozostałości surowej żywności z kuchni powinny być przekazywane do banków żywności/innych instytucji charytatywnych.

Żywność, która nie nadaje się do spożycia, powinna być wykorzystywana do produkcji energii odnawialnej. Aby ułatwić restauracjom spełnienie tych kryteriów jakości (lub dodatkowych kryteriów jakości), należy zapewnić im wsparcie finansowe na potrzeby realizacji tego planu. Ulgi podatkowe mogłyby służyć jako zachęta finansowa, a ponadto restauracje mogłyby otrzymać dodatkową pomoc. Ponieważ pozostałości żywności z kuchni można zważyć lub zmierzyć, ilości te mogłyby być monitorowane i uwzględniane przy obliczaniu ulgi podatkowej.

Uzasadnienie

Zalecamy to, ponieważ realizacja tego zalecenia przyczyniłaby się do ograniczenia ilości odpadów żywnościowych pochodzących z restauracji, a jednocześnie pozwoliłaby znacznie zmniejszyć efekt zawstydzenia, jakie klienci mogą odczuwać, gdy proszą o spakowanie resztek. Działania restauratorów mogą posłużyć za wzór do naśladowania i zainspirować gospodarstwa domowe do ograniczania marnotrawienia żywności.

Uwagi dodatkowe

ZALECENIE 11

Wszystkie odpady mają wagę

Zalecamy zobowiązanie organizacji odpowiedzialnych za gospodarowanie odpadami do ważenia, skalowania lub mierzenia odpadów organicznych. W perspektywie krótkoterminowej plan powinien koncentrować się na instytucjach publicznych (np. szkołach i szpitalach) i całych dzielnicach lub osiedlach, a w perspektywie długoterminowej powinien obejmować również prywatne gospodarstwa domowe. Przedstawiciele tych instytucji/dzielnicy oraz, na późniejszym etapie, prywatnych gospodarstw domowych powinni regularnie otrzymywać sprawozdania i zestawienia porównawcze z poprzednimi okresami oraz analizy porównawcze z innymi podmiotami. Dzięki temu wzrasta świadomość i motywacja do ograniczania marnotrawienia żywności. Pomiary nie muszą być dokonywane w ten sam sposób we wszystkich krajach, wystarczy, że dane będą porównywalne w danym kraju.

Uzasadnienie

Zalecamy to, ponieważ realizacja tego zalecenia przyczyniłaby się do zwiększenia świadomości wśród konsumentów. Stanowiłaby również zachętę do ograniczenia marnotrawienia żywności i zwiększenia działań w tym zakresie. Wyniki tego zalecenia mogą być mierzone w krótkim i długim okresie, co stanowi pewną motywację do ograniczenia marnotrawienia żywności.

Uwagi dodatkowe

ZALECENIE 12

Obowiązkowy system sprawozdawczości w zakresie przejrzystości połączony z karami i nagrodami

Zalecamy ustanowienie systemu sprawozdawczości (w szczególności podobnego do systemu certyfikacji ISO) w celu określenia konkretnych standardów w całym łańcuchu wartości, z uwzględnieniem producentów, sprzedawców detalicznych, supermarketów, restauracji i hoteli. W oparciu o istniejące kategorie służące do klasyfikowania wielkości firm w ramach tego systemu należy dokonać rozróżnienia na duże przedsiębiorstwa oraz małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP). Powinny istnieć kary w przypadku nieprzestrzegania standardów i nagrody w przypadku osiągania przez przedsiębiorstwa wyników lepszych niż zakładane. Powinien istnieć system grzywnien proporcjonalnych do wagi naruszenia i wielkości przedsiębiorstwa. Nagrody powinny przede wszystkim mieć formę systemu etykiet, na przykład ocen w skali „ABC”, lub potencjalnie zachęt finansowych, zwłaszcza dla MŚP. Sprawozdania powinny być sporządzane przez niezależnych i zewnętrznych audytorów, a nie przez same przedsiębiorstwa. Organy publiczne na poziomie państw członkowskich (np. ministerstwa lub organy regulacyjne) powinny być odpowiedzialne za zapewnienie realizacji i monitorowanie. Dane powinny być publicznie dostępne i zapewniać możliwość wzajemnego uczenia się. Komisja powinna pełnić funkcję nadzorczą i koordynacyjną.

Uzasadnienie

Ważne jest, aby dane zawarte na etykietach były dostępne dla osób, które chcą uzyskać więcej informacji niż samą etykietę.

Uwagi dodatkowe**ZALECENIE 13****Ogólnounijne przepisy dotyczące niszczenia niesprzedanych produktów spożywczych – podejście oparte na wzajemnym uczeniu się we wszystkich państwach członkowskich**

Należy zapewnić, aby produkty spożywcze, zanim zostaną wyrzucone, były wykorzystywane w ramach różnych etapów. Priorytetem jest unikanie marnotrawienia żywności, ale jeśli nie jest to możliwe, stosuje się następujący cykl: konsumpcja przez ludzi, konsumpcja przez zwierzęta, produkcja biopaliwa i kompostowanie. Państwa członkowskie są odpowiedzialne za stworzenie wymaganej infrastruktury umożliwiającej wdrożenie tego rozwiązania. UE wyznacza nadrzędny cel, jakim jest ograniczenie ilości odpadów żywnościowych o określony procent. Państwa członkowskie ustanawiają normy krajowe, aby wspólnie osiągnąć cel UE. Mogą wdrożyć dobrowolne albo obowiązkowe środki, które przedsiębiorstwa będą mogły albo musiały stosować. Musi istnieć możliwość ilościowego określenia ograniczenia ilości odpadów żywnościowych. Po etapie pilotażowym, który koncentruje się na supermarketach, i wprowadzeniu dostosowań opartych na wzajemnym uczeniu się, najlepsze praktyki powinny stanowić wytyczne dla wszystkich państw członkowskich.

Uzasadnienie

Model francuski nie sprawdza się, w związku z czym potrzebne jest lepsze rozwiązanie, na przykład platforma taka jak w Finlandii, za pośrednictwem której firmy mogą zgłaszać żywność, która mogłaby zostać zmarnowana. Przepisy zakazujące marnotrawienia żywności muszą mieć charakter ogólny, aby uwzględnić różnice kulturowe w poszczególnych państwach członkowskich.

Uwagi dodatkowe**ZALECENIE 14****Przejrzystość w zakresie marnotrawienia żywności służąca widoczności i działaniom**

Zalecamy, aby wszyscy uczestnicy łańcucha dostaw żywności, z wyjątkiem indywidualnych gospodarstw domowych, mieli obowiązek mierzenia ilości odpadów żywnościowych i informowania w przejrzysty sposób o postępowaniu z nimi i unieszkodliwianiu ich. Należy również położyć nacisk na konieczność opracowania nowych sposobów gromadzenia danych oraz uwzględnienia strat żywności w sektorze rolnym.

Należy ponadto wprowadzić zróżnicowane zachęty do promowania dobrowolnych umów, aby wspierać instytucje w pełnieniu przez nie pionierskiej roli. Nie bez znaczenia są również działania naprawcze, ukierunkowane na włączenie wszystkich uczestników łańcucha dostaw żywności (z wyjątkiem indywidualnych gospodarstw domowych).

UE powinna przeprowadzić ocenę najlepszych praktyk w różnych państwach członkowskich w zakresie istniejących struktur informowania i zachęt, a także środków naprawczych. Dzięki temu możliwe będzie ustanowienie dalszych ram dla UE w celu zwiększenia porównywalności danych.

Uzasadnienie

Zalecamy to, ponieważ wiedza na temat istniejących odpadów żywnościowych stanowi podstawę wprowadzania dalszych rozwiązań, takich jak zachęty, innowacyjne dobrowolne umowy i mechanizmy naprawcze mające na celu zapobieganie marnotrawieniu żywności.

Uwagi dodatkowe

W ramach zachęty można by zastosować ogólnounijną technikę etykietowania, aby wykorzystać strategie marketingowe. Kolejnym przykładem może być odpowiednia rekompensata finansowa za ograniczenie ilości odpadów żywnościowych.

ZALECENIE 15

Innowacje w zakresie pakowania i stosowania opakowań, kiedy są one potrzebne

Zalecamy kontynuowanie inwestycji w badania naukowe nad innowacyjnymi i alternatywnymi zrównoważonymi sposobami pakowania. Dzięki temu możliwe będzie wydłużenie trwałości, zwiększenie rozmiaru opakowania w celu ograniczenia ilości odpadów żywnościowych oraz zapewnienie większego bezpieczeństwa żywności podczas jej transportu. UE powinna wspierać tę inicjatywę za pomocą środków finansowych i politycznych w ramach odpowiednich programów, takich jak finansowanie przedsiębiorstw typu start-up i mniejszych sił innowacyjnych. Zalecamy również zachęcanie sprzedawców detalicznych do sprzedaży żywności bez opakowań, o ile jest to możliwe, bez wpływu na bezpieczeństwo żywności.

Uzasadnienie

Zalecamy to, ponieważ nadal w znacznym stopniu wykorzystuje się opakowania, szczególnie do celów transportu i zapewnienia bezpieczeństwa żywności. W związku z tym uważamy, że wspieranie innowacji (badań/przedsiębiorstw typu start-up) w zakresie opakowań przyjaznych dla środowiska może przyczynić się do rozwiązania tego problemu. Z jednej strony dostosowanie rozmiarów opakowań łatwo psujących się produktów spożywczych pozwoliłoby ograniczyć ilość odpadów żywnościowych, przy jednoczesnym uwzględnieniu ryzyka zwiększonej ilości odpadów opakowaniowych (przy czym badania, o których mowa powyżej, powinny mieć na celu zapobieganie temu zjawisku). Z drugiej strony powinno się oferować pojedyncze porcje, które można zabrać ze sobą we własnym pojemniku (również w celu zmniejszenia odpadów żywnościowych, a także innych rodzajów odpadów). Opracowanie struktury opakowań przyjaznych dla środowiska i dostosowanie ich infrastruktury może ostatecznie przynieść akceptację konsumentów.

Uwagi dodatkowe

BLOK TEMATYCZNY III – „WSPIERANIE ZMIANY ZACHOWAŃ KONSUMENTÓW”

ZALECENIE 16

Rozszerzenie definicji marnotrawienia żywności w celu oszczędzania niezebranej żywności
--

Zalecamy rozszerzenie europejskiej definicji odpadów żywnościowych, aby uwzględnić w niej niezebraną żywność. Uważamy również, że rolnicy powinni mieć możliwość komercjalizacji nieidealnych, ale wciąż jadalnych produktów. Aby uniknąć strat żywności, rolnicy powinni otrzymać znaki informujące, że niezebrana żywność może być odbierana przez prywatne gospodarstwa domowe i organizacje pozarządowe.

Pomysł ten należy przedstawić dwóm grupom:

- obywatelom za pośrednictwem kampanii opracowanej w zaleceniu 20;
- rolnikom za pośrednictwem ministerstw rolnictwa państw członkowskich. Ministerstwa powinny realizować to zalecenie we współpracy z lokalnymi gminami i związkami producentów.

Uzasadnienie

Zalecamy to, ponieważ marnotrawienie jadalnej żywności jest nierozsądne. Bezpośrednie zbiory pomagają docenić pracę rolników i wartość produkowanej przez nich żywności.

Uwagi dodatkowe

Wyzwanie polega na tym, że nie chcemy obwiniać rolników.

ZALECENIE 17

Zachęcanie dorosłych do priorytetowego podejmowania działań w zakresie marnotrawienia żywności

Zalecamy, aby każde państwo członkowskie wdrożyło program dla dorosłych mający na celu zwiększenie świadomości i wiedzy na temat kosztów marnotrawienia żywności oraz korzyści płynących z zapobiegania temu zjawisku na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym.

Działania te powinny opierać się na najlepszych dostępnych danych (zalecenie 5), aby podkreślić pilny charakter problemu. Powinny obejmować aplikacje (zalecenie 18), kampanie (zalecenia 4 i 20), doksztalcenie i szkolenie osób pracujących w przemyśle spożywczym, wewnętrzne programy szkoleniowe dla specjalistów, a także filmy dokumentalne i programy telewizyjne na ten temat. Mogą to być krótkie reklamy pokazujące korzyści płynące z ponownego wykorzystania żywności, promowanie niedzieli jako dnia resztek i tworzenie teleturniejów z zawodami kulinarnymi dla młodych dorosłych, aby zaangażować nadawców.

Ważne jest informowanie ludzi, poprzez proste komunikaty lub zachęty, o ekonomicznych i środowiskowych korzyściach płynących z niemarnotrawienia żywności.

Kluczową rolę w rozpowszechnianiu informacji mogą odgrywać media, zwłaszcza publiczne stacje radiowe i telewizyjne, media drukowane, media społecznościowe, instytucje publiczne, muzea i sprzedawcy detaliczni. Istniejące instytucje Unii mogłyby opracować zasoby wspierające państwa członkowskie (na przykład Dom Historii Europejskiej).

Uzasadnienie

Zalecamy to, ponieważ inne zalecenia dotyczą edukacji dzieci, lecz potrzebne są również działania, które mają natychmiastowy krótkoterminowy wpływ na obecne pokolenie osób robiących zakupy i gotujących.

Uwagi dodatkowe

Korzyścią jest to, że zachęty do przeciwdziałania marnotrawieniu żywności stosowane w supermarketach będą równoważyć działania marketingowe, które zachęcają ludzi do kupowania zbyt dużych ilości jedzenia.

ZALECENIE 18

Świadomość żywieniowa i zrównoważona żywność w szkołach podstawowych i średnich

Zalecamy włączenie tematów związanych ze zrównoważoną żywnością i żywieniem do programów nauczania w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych, poprzez utworzenie nowych obowiązkowych kursów, które już istnieją w niektórych krajach, lub włączenie ich do istniejących przedmiotów obowiązkowych. Zalecenie to ma na celu zwiększenie świadomości uczniów na temat marnotrawienia żywności poprzez dyskusje na temat wartości społeczno-ekonomicznych, zrównoważonej produkcji i konsumpcji, zachowań zakupowych, ekonomii gospodarstwa domowego oraz praktycznych doświadczeń zbliżających szkoły i gospodarstwa rolne. Aby zrealizować to zalecenie, istnieją dwa warunki wstępne, które UE powinna spełnić. Po pierwsze potrzebna jest wielostronna kampania uświadamiająca, aby stworzyć i wzmocnić dynamikę wokół tego tematu (zalecenie 20). Po drugie, należy wspierać nauczycieli za pomocą szkoleń, wymian pedagogicznych i materiałów, wykorzystując do tego istniejące sieci i sprawdzone najlepsze praktyki. Chociaż zdajemy sobie sprawę, że wprowadzenie tych zmian może zająć trochę czasu, ważne jest, aby już teraz organizować dni lub tygodnie działań poświęconych marnotrawieniu żywności w szkołach przy zaangażowaniu różnych podmiotów społecznych (zalecenie 21).

Uzasadnienie

Marnotrawienie żywności jest objawem szerszych problemów systemowych, które odnoszą się do sposobu, w jaki produkujemy, kupujemy i konsumujemy żywność w Europie, dlatego wszelkie działania pedagogiczne muszą wykraczać poza ten temat i uwzględniać wartości i pożądane kierunki rozwoju produkcji i konsumpcji w Europie. Edukacja wciąż pozostaje w zakresie kompetencji krajowych, a poszczególne państwa członkowskie mają różne programy nauczania. Uznajemy te różnice, a jednocześnie zachęcamy UE do promowania ambitnych działań, obejmujących nowe lub istniejące przedmioty szkolne, takie jak geografia czy ekonomia.

Uwagi dodatkowe

ZALECENIE 19

Promowanie i wspieranie aplikacji i platform wymiany żywności łączących konsumentów

Zalecamy, aby UE promowała istniejące aplikacje i platformy, takie jak Olio lub FoodSharing.de, i wspierała ich rozwój. Narzędzia, które mają być promowane, muszą spełniać następujące podstawowe kryteria i być na ich podstawie poddawane ocenie: łatwość obsługi, wielkość bazy danych, niezależność, możliwość dostosowania do lokalnych warunków oraz rzeczywisty wpływ na ograniczenie marnotrawienia żywności. UE, władze krajowe i regionalne muszą aktywnie promować najbardziej obiecujące istniejące narzędzia i wspierać, w szczególności, ale nie tylko finansowo, ich rozwój i utrzymanie za pośrednictwem różnych programów badawczych, działań i finansowania. Środki publiczne powinny być przeznaczone na dostarczanie jakościowych i neutralnych informacji, wolnych

od reklam.

Uzasadnienie

Istnieje wiele aplikacji, które łączą różne podmioty, np. przedsiębiorstwa i konsumentów lub samych konsumentów. Niektóre z tych narzędzi mogą okazać się skuteczne w łączeniu konsumentów i pomagać im oszczędzać żywność. Wydaje się jednak, że mają one ograniczony zasięg geograficzny lub nie są wystarczająco rozpowszechnione wśród Europejczyków. Uważamy, że ważne jest, aby UE i państwa członkowskie aktywnie wspierały innowacje technologiczne mające duży wpływ, a tym samym zapewniały możliwość tworzenia nowych pomysłów i innowacji, które staną się zrównoważone w perspektywie długoterminowej.

Uwagi dodatkowe

ZALECENIE 20

Oszczędzanie żywności, oszczędzanie pieniędzy: europejska kampania przeciwko marnotrawieniu żywności we współpracy ze sprzedawcami detalicznymi żywności podczas czterech weekendów w roku

Zalecamy, aby UE koordynowała kampanię ukierunkowaną na sklepy sprzedające żywność (sprzedawcy detaliczni żywności, supermarkety, hipermarkety, mniejsze sklepy), która zostanie wdrożona w państwach członkowskich. Kampania ta odbywałaby się przez cztery weekendy każdego roku i skupiałaby się na temacie „oszczędzanie żywności, oszczędzanie pieniędzy”. Poszczególne państwa członkowskie same decydowałyby, które weekendy wybrać. Wybór terminów powinien uwzględniać cel, jakim jest zwiększenie świadomości na temat nawyków związanych z kupowaniem żywności (np. w okolicach świąt narodowych lub kulturalnych) oraz sezonowości (np. w okresie zniw). Kampania byłaby inicjatywą Unii Europejskiej, która opracowałaby jednolity projekt wizualny (jednakowe logo, kod kolorystyczny itp.) dla wszystkich państw członkowskich. Następnie kampania byłaby wdrażana na poziomie krajowym i dostosowana do specyfiki każdego kraju, jego kalendarza rocznego, zwyczajów żywieniowych itp.

Uzasadnienie

Zalecamy to, ponieważ zwiększanie świadomości społecznej na temat marnotrawienia żywności jest bardzo ważne. Ustanowiono tylko Międzynarodowy Dzień Świadomości na Temat Strat i Marnotrawstwa Żywności, który jest mało znany wśród obywateli i ginie wśród wielu innych międzynarodowych dni. Nowe wydarzenie odbywałoby się podczas czterech weekendów w roku. Pozwoliłoby to zwiększyć widoczność tej kwestii wśród Europejczyków, a forma powtarzających się weekendów w ciągu roku byłaby korzystniejsza niż pojedynczy dzień. W ten sposób można by również odróżnić europejskie wydarzenie od standardowych dni międzynarodowych.

Uwagi dodatkowe

- Jedną z korzyści przedstawionego zalecenia jest zwiększenie świadomości wśród Europejczyków na temat kupowania i konsumpcji żywności oraz sezonowości produktów spożywczych jako sposobów na zapobieganie marnotrawieniu żywności. Dzięki kampanii organizowanej podczas czterech weekendów w roku informacje byłyby systematycznie przekazywane Europejczykom. Kolejną korzyścią byłoby zachęcanie do współpracy ze sprzedawcami detalicznymi żywności w ramach tej kampanii i włączenie ich w walkę z marnotrawieniem żywności.
- Jeśli chodzi o wyzwania, pojawia się kwestia tego, jak można zaangażować sprzedawców detalicznych/punkty sprzedaży żywności w to wydarzenie. Ponieważ celem sprzedawców detalicznych żywności jest sprzedaż jak największej ilości produktów, niektórzy z nich mogą nie chcieć zachęcać konsumentów do spożywania mniejszej ilości żywności lub zmiany nawyków konsumpcyjnych. Z drugiej strony celem wszystkich sklepów, w tym tych sprzedających żywność, jest generowanie zysków, więc mogą one traktować to wydarzenie jako strategię budowania dobrego wizerunku jako podmiotów zaangażowanych w walkę z marnotrawieniem żywności. Kolejne wyzwanie dotyczy specyfiki i rocznych kalendarzy w poszczególnych państwach członkowskich UE: w niektórych krajach nie obchodzi się Świąt Bożego Narodzenia lub obchodzi się je w innych terminach, a dni wolne od pracy mogą różnić się w zależności od kraju.
- Dalsze szczegółowe informacje na temat sposobu wdrażania zalecenia:
 - * Należy korzystać ze zróżnicowanych źródeł na potrzeby kampanii przeciwko marnotrawieniu żywności we współpracy z sprzedawcami detalicznymi żywności: media tradycyjne (telewizja, gazety), media społecznościowe, współpraca z lokalnymi influencerami, reklama. Warto wykorzystać te cztery weekendy w roku, aby skutecznie promować kampanię poświęconą niemarnotrawieniu żywności.
 - * Podczas tych weekendów UE powinna rozpowszechniać informacje o sprzedawcach detalicznych żywności, którzy już zorganizowali i rozwijają inicjatywy mające na celu przeciwdziałanie marnotrawieniu żywności. UE powinna wspierać te istniejące już inicjatywy i promować dobre praktyki za pośrednictwem pozytywnej narracji. W ramach kampanii należy skupić się na pozytywnych doświadczeniach, a nie na podkreślaniu szokujących komunikatów.
 - * Zorganizowanie działań uzupełniających i oceny 4 weekendów w celu udoskonalenia kampanii i zwiększenia jej zasięgu z roku na rok.

ZALECENIE 21

„Stop marnotrawieniu żywności”: tydzień wiedzy o marnotrawieniu żywności w szkole

Zalecamy zorganizowanie w szkołach tygodnia tematycznego poświęconego marnotrawieniu żywności w celu zwiększenia świadomości tego zjawiska wśród dzieci i młodzieży. Tydzień miałby formę i treść dostosowane do wieku uczniów. W szkołach podstawowych i przedszkolach tydzień powinien koncentrować się na zwiększaniu świadomości poprzez gry i zabawy. Komisja Europejska stworzyłaby i rozpowszechniłaby zestaw narzędzi dla szkół i nauczycieli we wszystkich językach UE na temat tego, jak zwiększać świadomość zjawiska marnotrawienia żywności w szkołach oraz jak omawiać i organizować działania na ten temat w ramach nauczanych przedmiotów. W zestawie narzędzi znalazłyby się wytyczne wraz z proponowanymi działaniami, które nie obciążałyby zbyt mocno nauczycieli i powinny być łatwo dostępne online. Młodszy uczniowie otrzymaliby certyfikat (z logo UE). Poszczególne kraje realizowałyby tydzień w zależności od funkcjonowania ich systemów edukacji i kalendarzy akademickich. Szkoły miałyby swobodę decydowania o tym, jakie działania chcą zorganizować w ciągu tego tygodnia, korzystając z zestawu narzędzi udostępnionego nauczycielom.

Uzasadnienie

Dzieci powinny nauczyć się, jak doceniać żywność, w jaki sposób jest ona produkowana i ile czasu zajmuje jej wytworzenie. Ważne jest, aby zdobyć tę świadomość na wczesnym etapie. O tym wydarzeniu mogą również dowiedzieć rodzice, ponieważ uczniowie po powrocie do domu opowiadają im o swoich doświadczeniach w szkole.

Uwagi dodatkowe

- Jedną z korzyści jest to, że dzieci uczą się, jak doceniać żywność, w jaki sposób jest ona produkowana i ile czasu zajmuje jej wytworzenie. Ważne jest, aby uświadamianie rozpocząć na wczesnym etapie. Kolejną korzyścią jest to, że tego rodzaju wydarzenie pozwala dotrzeć do rodziców przez dzieci i młodzież, ponieważ uczniowie po powrocie do domu opowiadają im o swoich doświadczeniach w szkole.
- Jednym z wyzwań jest zadbanie o to, aby nauczyciele nie byli zbyt mocno obciążeni pracą i nie musieli sami wymyślać wszystkich działań i pomysłów. Z tego powodu bardzo ważne jest opracowanie ram lub wytycznych obejmujących proponowane działania, aby zapewnić wszystkim uczniom we wszystkich szkołach możliwość udziału w tej inicjatywie.

ZALECENIE 22

Uświadomienie konsumentom, jaki jest ich wpływ na marnotrawienie żywności, oraz nauczanie ich niezależności w tym zakresie i zrozumienia, w jaki sposób przetwarzać, konserwować i ponownie wykorzystywać produkty przed upływem ich terminu ważności i po tym terminie.

(„data przydatności do spożycia” jest datą bezpieczeństwa, po której produkt nie powinien być spożywany; „najlepiej spożyć przed” oznacza datę, do której produkt zachowuje optymalną jakość)

Zalecamy wdrożenie narzędzi informacyjnych, aby uświadomić konsumentów i (ponownie) wyposażyć ich w umiejętność oceny, czy dany produkt jest rzeczywiście przeterminowany. Aby konsumenci mieli wiedzę na temat przydatności do spożycia produktów spożywczych, popieramy wprowadzenie lepszego oznaczania daty przydatności do spożycia: w tym samym miejscu na każdym produkcie i większą czcionką. Ponadto zalecamy umieszczanie kodu QR bezpośrednio na etykiecie produktu (z możliwością wykorzystania kodu kreskowego). Jaki jest tego cel? Przekazywanie informacji na temat najlepszych sposobów przechowywania i rozpoznawania (po smaku i zapachu), czy produkt jest nadal zdatny do spożycia, a także przekazywanie wskazówek kulinarnych dotyczących przetwarzania produktu (przykłady dostosowanych przepisów). Producenci są naszym zdaniem najbardziej kompetentni do sformalizowania informacji dostępnych za pośrednictwem kodu QR. W przypadku produktów bez etykiet, takich jak owoce i warzywa, kod QR powinien być umieszczany w miejscu sprzedaży produktów, aby uniknąć niepotrzebnego pakowania. Aby zapewnić dostępność tego źródła informacji dla wszystkich konsumentów, inicjatywa ta nie opiera się wyłącznie na technologii cyfrowej. Zachęcamy również do udostępniania materiałów w formie papierowej (np. informatory w supermarketach).

Uzasadnienie

Zalecamy to, ponieważ naszym zdaniem wyzwanie polega na tym, aby konsumenci odpowiedzialnie podchodzili do zarządzania żywnością. Dzięki uzupełnieniu informacji dostępnych na produkcie konsumenci będą mogli zrozumieć kwestie związane z datą ważności. Będą również mogli przezwyciężyć „błędne przekonania” o żywności, której termin ważności upłynął, lub „strach przed zachorowaniem” po spożyciu takiej żywności. W rzeczywistości wiadomo, że producenci są ostrożni, jeśli chodzi o ustalanie daty minimalnej trwałości, która przede wszystkim ma chronić ich samych. Tak naprawdę produkt można spożyć po tej dacie. Nie kwestionujemy jednak zasadności podawania terminu przydatności do spożycia. Pozostaje on kluczowym wskaźnikiem świeżości.

Uwagi dodatkowe

Korzyść polega na tym, że inicjatywa ta skupia się na etykietowaniu, aby zapewnić konsumentom jak najlepsze informacje o zaletach zarówno dla ich portfela, jak i dla środowiska. Poniższe motto doskonale podsumowuje naszą ideę: „kupuj rozsądnie i jedz taniej”. Aby upowszechnić i promować to nowe źródło informacji wśród konsumentów, proponujemy przeprowadzenie szeroko zakrojonej kampanii informacyjnej wyjaśniającej cel

tego nowego narzędzia.

ZALECENIE 23

Wprowadzenie znormalizowanych praktyk na poziomie detalicznym w zakresie promowania wśród konsumentów produktów z kończącą się datą ważności.

Zalecamy, aby zakupy produktów z kończącą się datą ważności podlegały ponownej wycenie poprzez zwrócenie się do przedsiębiorstw o przyjęcie strategii zarządzania tymi produktami i ich wyceny dla konsumentów. W rzeczywistości jest to kwestia zmiany postrzegania tych produktów przez gospodarstwa domowe, tak aby nie były one przeznaczone tylko dla jednej części populacji. Strategia ta jest podzielona na kilka części:

- część dotyczącą wdrożenia przepisów na poziomie europejskim obejmującą stworzenie sekcji poświęconej takim produktom, dzięki czemu będą one łatwo dostępne i rozpoznawalne po wejściu do sklepu w celu promowania lepszych praktyk konsumpcyjnych przez wszystkich użytkowników, niezależnie od dochodów;
- opracowanie polityki komunikacyjnej podkreślającej „zdrowy rozsądek” i atrakcyjność produktów, a także odpowiedzialne podejście do zakupów (aspekty związane z promowaniem nadmiernej konsumpcji nie powinny być podkreślane w komunikacji);
- zachęcanie sprzedawców detalicznych do dostosowania swojej polityki dotyczącej wykładania na półki w godzinach szczytu nowych produktów z kończącą się datą ważności (z uwzględnieniem praktyk konsumenckich w różnych krajach europejskich).

Uzasadnienie

Zalecamy to, ponieważ inicjatywa ta wzmacnia istniejącą politykę w wielu sklepach i standaryzuje „dobre praktyki” w skali całej Europy. Grupa zwraca szczególną uwagę na korzystny efekt upowszechnienia tych środków, które mogłyby zmienić postrzeganie tanich produktów (dostępnych nie tylko dla gospodarstw domowych, ale także dla ogółu społeczeństwa).

Uwagi dodatkowe

Zalecenie to ma na celu wspieranie zaangażowania przedsiębiorstw w zrównoważone praktyki. Dzięki temu można budować lojalność konsumentów. Istnieją jednak pewne wyzwania związane z realizacją tego zalecenia w praktyce:

- po stronie gospodarstw domowych: bycie bardziej elastycznym i dostosowywanie tygodniowego menu do dostępnych produktów;
- po stronie przedsiębiorstw: przeszkolenie personelu i wprowadzenie tej nowej polityki w życie;
- po stronie ogółu społeczeństwa: przełamanie błędnych przekonań i zmiana postrzegania tych produktów przez konsumentów, co z pewnością wiąże się z niskimi kosztami, a przede wszystkim ma na celu wyeliminowanie problemu niesprzedanych towarów.